

Granskning av grundskolans måluppfyllelse

Rapport

Säters kommun

KPMG AB

2025-06-16

Antal sidor 21

Säters kommun

Granskning av grundskolans måluppfyllelse

2025-06-16

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Kunskapsresultat	6
3.2	Resurser	8
3.3	Bedömning	10
3.4	Särskilt stöd	10
3.5	Elevhälsa	15
3.6	Bedömning	17
3.7	Systematiskt kvalitetsarbete	17
3.8	Bedömning	19
4	Samlad bedömning och rekommendationer	20

1 Sammanfattning

KPMG har av Säters kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma om barn- och utbildningsnämndens styrning är ändamålsenligt så att eleverna i grundskolan når målen för utbildningen, det vill säga uppfyller de betygskriterier som minst ska uppnås och blir behöriga till gymnasieskolan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om barn- och utbildningsnämndens styrning av grundskolan är ändamålsenlig¹ så att eleverna i grundskolan ska kunna nå målen för utbildningen.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att barn- och utbildningsnämndens styrning av grundskolan delvis är ändamålsenlig så att eleverna ska kunna nå målen för utbildningen.

Utifrån genomförda intervjuer bedömer vi att resurser i allt väsentligt fördelas utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Då vi inte erhållit underlag som visar på resursfördelningsmodellens utfall kan vi däremot inte bedöma om den socioekonomiska omfördelningen är tillräcklig. Den negativa nettokostnadsavvikelsen och respondenternas bedömning av att resurserna inte fullt ut motsvarar behoven bedömer vi pekar på ett behov av ett gediget systematiskt kvalitetsarbete.

Granskningen visar att alla elever inte får det särskilda stöd som de behöver och att samverkan med andra aktörer inte fullt ut fungerar ändamålsenligt. En ny arbetsgång för arbetet med särskilt stöd har emellertid implementerats och en central särskild undervisningsgrupp kommer att startas upp under höstterminen 2025.

Skolenheterna har i allt väsentligt tillgång till elevhälsa. Det är emellertid en brist att skolpsykolog inte deltar i en samlad elevhälsa på lokal nivå. Vi ser också en risk för att elevhälsans omfattning inte motsvarar behoven.

Vidare ser vi brister i det systematiska kvalitetsarbetet utifrån kunskapsmålen för utbildningen. Kunskapsresultaten i alla ämnen följs inte upp och vi ser brister i analysen; till exempel vad gäller att identifiera skillnader mellan skolenheterna och orsaker till nedåtgående trend vad gäller resultat i de nationella proven.

¹ Med ändamålsenlig menas att nämnden bedriver sin verksamhet i enlighet med de lagar, föreskrifter och regler som gäller för verksamheten samt i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer. De lagar, specifika lagrum och andra styrdokument som avses i denna granskning har redovisats under rubriken revisionskriterier.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Nej Endast delvis I allt väsentligt Ja 	
Revisionsfråga	Bedömning
Fördelas resurser till skolenheterna med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?	I allt väsentligt
Får elever i behov av särskilt stöd, det stöd som de behöver?	Endast delvis
Finns det vid skolenheterna tillgång till elevhälsans olika insatser?	I allt väsentligt
Bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån kunskapsmålen för utbildningen?	Endast delvis

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- säkerställa att underlaget för arbetet i budgetberedningen synliggör analysen av orsaker till kunskapsresultaten. (Skolverkets allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet SKOLFS 2012:98).
- regelbundet följa upp att befintlig resursfördelningsmodell ger enheterna likvärdiga förutsättningar att verka för hög måluppfyllelse. (2. kap. 8 b § SkoL samt Skolverkets allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet SKOLFS 2012:98).
- regelbundet följa upp att samverkan med andra aktörer, såsom socialtjänst och region, fungerar ändamålsenligt. (4 kap. 5 § SkoL).
- tillse att elever i behov av särskilt stöd får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller exempelvis utåtagerande elever. (3 kap. 7 § 3 st. SkoL).
- stärka förutsättningarna för god och likvärdig tillgång till elevhälsans olika professioner, som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. (2 kap. 25 § SkoL).
- säkerställa att det vid varje enhet finns tillgång till en samlad elevhälsa som omfattar psykologisk insats. (2 kap. 25 § SkoL).
- utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå vad gäller dokumentation, analys samt åtgärder att vidta då brister eller avvikelser identifieras. (4 kap. 3, 6 och 7 §§ SkoL).

2 Bakgrund

KPMG har av Säters kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma om barn- och utbildningsnämndens styrning är ändamålsenligt så att eleverna i grundskolan når målen för utbildningen, det vill säga uppfyller de betygskriterier som minst ska uppnås och blir behöriga till gymnasieskolan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Genom en systematisk uppföljning av grundskolans resultat och analys av desamma får nämnden god kunskap om verksamheten och underlag för att vidta adekvata åtgärder för högre måluppfyllelse. Vid identifierade brister ska adekvata och riktade insatser vidtas. Om detta brister riskerar måluppfyllelsen att försämrats och elevernas förutsättningar försvåras både vad gäller vidareutbildning och att få arbete.

Revisorerna har i sin riskanalys sett en risk att barn- och utbildningsnämnden inte på ett tillräckligt tillfredsställande sätt säkerställer att samtliga elever ska nå målen i alla ämnen och därför valt att granska området.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om barn- och utbildningsnämndens styrning av grundskolan är ändamålsenlig² så att eleverna i grundskolan ska kunna nå målen för utbildningen.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Fördelas resurser till skolenheterna med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?
- Får elever i behov av särskilt stöd, det stöd som de behöver?
- Finns det vid skolenheterna tillgång till elevhälsans olika insatser?
- Bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån kunskapsmålen för utbildningen?

Granskningen har avgränsats till grundskolan.

² Med ändamålsenlig menas att nämnden bedriver sin verksamhet i enlighet med de lagar, föreskrifter och regler som gäller för verksamheten samt i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer. De lagar, specifika lagrum och andra styrdokument som avses i denna granskning har redovisats ovan rubriken revisionskriterier.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- kommunallagen (2017:725) 6 kap 6 §
- skollagen (2010:800) 2 kap 8 b §, 3 kap. 8 § 3 st., 4 kap. 3, 5-6 och 7 §§, och

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- dokumentstudier av Skolinspektionens skolenkät, offentlig statistik samt kommuninterna styrande dokument och beslut.
- intervjuer har genomförts med barn- och utbildningsnämndens presidium, skolchef, kvalitetsstrateg, rektorer och ett urval av lärare och representanter från elevhälsan.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Nej

Endast delvis

I allt väsentligt

Ja

Rapporten är faktakontrollerad av skolchef och kvalitetsstrateg.

3 Resultat av granskningen

3.1 Kunskapsresultat

Nedan ser vi resultatet efter årskurs 6 (godkända i alla ämnen) efter läsåret 2022/2023 och läsåret 2023/2024. När det är färre än tio elever på skolenhetsnivå redovisar Skolverket inga uppgifter (i.u.).

Skola	Godkänd i alla ämnen 2023	Godkänd i alla ämnen 2024
Enbacka Skola	i.u.	85 %
Kungsgårdsskolan	75 %	63 %
Stora Skedvi skola	69 %	71 %
Säter – samtliga skolenheter	78 %	71 %
Dalarnas län ³	67 %	64 %
Riket ⁴	71 %	70 %

Siris, Skolverket

Av statistiken ovan kan vi se att andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen är högre i Säters kommun i jämförelse med snittet i länet och riket. Andelen som uppnått kunskapskraven i alla ämnen skiljer sig dock mellan skolenheterna. Högst andel som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen läsåret 2023/2024 återfinns vi Enbacka skola, motsvarande 85 %. Lägst andel som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen återfinns vid Kungsgårdsskolan, motsvarande 63 %.

³ Samtliga huvudmän

⁴ Samtliga huvudmän

Säters kommun

Granskning av grundskolans måluppfyllelse

2025-06-16

Nedan framgår resultatet (godkänt betyg i alla ämnen) efter årskurs 9 läsåret 2022/2023 och läsåret 2023/2024.

	Godkänd i alla ämnen 2023	Godkänd i alla ämnen 2024
Säters kommun⁵	63 %	74 %
Dalarnas län⁶	67 %	67 %
Riket⁷	73 %	72 %

Skolverket

Av uppgifterna ovan kan vi se att andelen elever som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen år 2023 var lägre i Säter i jämförelse med snittet i länet och riket. Andelen som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen i Säter var dock högre år 2024.

Nedan ser vi kunskapsresultaten efter årskurs 9 (andel elever godkända i alla ämnen, andel elever behöriga till yrkesprogram och genomsnittligt meritvärde) efter läsåret 2023/2024. I de tre sista kolumnerna anges två uppgifter.

	Antal elever samtliga åk. 9	Andel som uppnått kunskapskraven i alla ämnen (%)	Andel behöriga till yrkesprogram (%)	Genomsnittligt meritvärde, kommunala skolor ⁸
Säters kommun⁹	111	74 %	84 %	213,8
Dalarnas län¹⁰	3 399	67 %	82 %	212,1
Riket¹¹	122 864	72 %	84 %	227,6

Siris, Skolverket

Av statistiken ovan kan vi se att andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen var högre i Säter. Andelen behöriga till yrkesprogram var något högre i jämförelse med länet och i nivå med riket. Det genomsnittliga meritvärdet var något högre i jämförelse med länet men lägre i jämförelse med riket.

⁵ Säters kommun har en högstadieskola, Klockarskolan.

⁶ Samtliga huvudmän

⁷ Samtliga huvudmän

⁸ Inkl. moderna språk. Meritvärdet beräknas som summan av betygsvärdena för de 17 bästa betygen i elevens slutbetyg.

⁹ Säters kommun har en högstadieskola, Klockarskolan.

¹⁰ Samtliga huvudmän

¹¹ Samtliga huvudmän

3.2 Resurser

"Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas" enligt skollagen 1 kap. 9 §. Detta betyder att eleverna ska ges förutsättningar att nå så långt som möjligt och att de elever som av olika skäl har det svårt att nå målen i skolan, till exempel av socio-ekonomiska skäl eller för att de har ett annat modersmål än svenska, ska kompenseras. Likvärdig utbildning handlar alltså inte om att resurserna skall fördelas lika, utan att "hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov". (Lgr11, p1) Detta är skolans kompensatoriska uppdrag. Kommuner ska enligt 2 kap. 8 b § SkoL "fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov".

"Huvudmannen bör ha rutiner för att regelbundet säkerställa att skolenheterna har tillräckliga resurser för att uppfylla de krav som ställs i lagar och andra föreskrifter i fråga om extra anpassningar och särskilt stöd". (SKOLFS: 2022:334)

I Skolverkets statistik (Siris), som bygger på uppgifter som kommunerna lämnar till SCB, framgår att genomsnittskostnaden för en grundskoleelev i Säters kommun år 2023 var 128,9 tkr, vilket var omkring 5 tkr högre än året före.

Nedan görs en jämförelse med genomsnittlig kostnad i kommungruppen (pendlingskommun nära större stad) och för rikets samtliga huvudmän.

2023	Totalt (tkr)	Lokaler och inv.	Under-visn.	Skolmål-tider	Lärverktyg, utrm	Elev-hälsa	Övr. ¹²
Säter	128,9	21,7	69,8	9,6	2,9	4,9	20,0
Kommungrpp	135,3	21,0	76,4	8,1	5,3	5,0	19,5
Riket¹³	133,2	22,9	74,4	7,7	5,8	4,7	17,8

Siris, Skolverket och Kolada

Av uppgifterna ovan kan vi se att den genomsnittliga kostnaden per elev är lägre i Säter i jämförelse med snittet i kommungrupp och rike. Av samtliga kostnadsslag är det framförallt kostnaden för lärverktyg¹⁴ som skiljer sig. Kostnaden för lärverktyg var hälften så hög i Säter i jämförelse med snittet i riket. Vi ser samtidigt högre kostnader för skolmåltider och övriga kostnader. Kostnaden för skolmåltider var knappt 25 procent högre och övriga kostnader var drygt 12 procent högre.

Nettokostnadsavvikelsen för grundskolan uppgick år 2023 till -5,6 procent¹⁵ vilket innebär att den faktiska kostnaden för hemkommunens grundskolor är lägre än

¹² I övrigt ingår allt som inte ingår i andra kostnadsslag. Det handlar t.ex. om studie- och yrkesvägledning och administration.

¹³ Säter och kommungrupp inkluderar endast kommunala huvudmän medan riket inkluderar samtliga huvudmän.

¹⁴ Avser kostnader för bland annat skön- och facklitteratur, tidningar, tidskrifter m.m.

¹⁵ Nettokostnadsavvikelsen för år 2022 var -3,1

statistiskt förväntat utifrån bland annat barn med utländsk bakgrund, skolstruktur och befolkningsutveckling.

I Säters kommun fördelas resurser till skolenheterna primärt utifrån antal elever, motsvarande 75 procent av den totala resurstilldelningen. Därefter tillkommer socioekonomisk tilldelning utifrån följande variabler:

- Vårdnadshavarnas sammanvägda utbildningsnivå (20 procent)
- Nyanländ (5 procent)

I grundtilldelningen till enheterna finns ett "golv" som säkerställer att enhetens volymmässiga ersättning utifrån antal elever ska räcka till att bemanna skolan med en viss personaltäthet.

Utöver grundtilldelningen finns två "specialersättningar". Den första avser ett strukturbidrag som går uteslutande till skolenheter med för få elever för att verksamheten ska kunna bedrivas inom ram. Den andra ersättningen avser ett pedagogiskt bidrag som tilldelas kommunens högstadienhet utifrån att läroplanens krav på undervisningstid är högre i högstadiet.

Vi har efterfrågat men inte fått ta del av något underlag där vi kan utläsa resursfördelningsmodellens utfall per skolenhet. Enligt skolchef har underlaget inte varit möjligt att finna, vilket är en konsekvens av att den ekonom som ansvarade för budgetdokumentet inte längre arbetar kvar i kommunen.

Intervjuat presidium för barn- och utbildningsnämnden bedömer att nämnden inte fullt ut erhåller tillräckligt med resurser från kommunfullmäktige för att klara uppdraget att ansvara för grundskolan. Bedömningen bygger bland annat på det senaste årets budgetunderskott som beskrivs som en konsekvens av ökade kostnader för bland annat personal och hyror orsakade av inflationen. Oron för ökade kostnader består under år 2025 och presidiet ser en risk för att det kan medföra negativa konsekvenser på skolans utveckling.

Vad gäller nämndens resursfördelningsmodell så bedömer intervjuat presidium att resurser i huvudsak fördelas så att enheterna får likvärdiga förutsättningar för att möta elevernas olika förutsättningar och behov. Bilden delas av intervjuad skolchef och sektorns kvalitetsstrateg som menar att det i kommunen inte finns några större socioekonomiska skillnader mellan enheterna. Ett par skolenheter har dock sämre förutsättningar vad gäller skollokaler vilket bland annat påverkar enheternas möjlighet att erbjuda mindre grupper för elever som behöver undervisning i ett mindre sammanhang.

Bland intervjuade rektorer skiljer sig uppfattningarna huruvida skolenheterna utifrån givna resurser får likvärdiga förutsättningar att möta elevernas olika förutsättningar och behov. Ett par rektorer upplever att resursfördelningsmodellen i praktiken fungerar väl och det beskrivs som en fördel att modellen har ett "golv" för en lägsta ersättning till enheterna. Andra rektorer upplever att de saknar insyn i hur resurserna fördelas och menar att det är svårt att avgöra vilka faktorer som påverkar de resurser som tilldelas.

Samtliga rektorer bedömer dock att de senaste årens kostnadsökningar orsakade av inflationen har medfört att det är svårt att få tilldelade resurser att räcka till. Exempelvis

uppges det finnas elever som är i behov av elevassistenter och som inte ryms inom tilldelad budget att anställa (se vidare i avsnitt 3.4).

3.3 Bedömning

Vår bedömning är att resurser i allt väsentligt fördelas till skolenheterna med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Bedömningen bygger vi på genomförda intervjuer i vilka det framkommit att olika förutsättningar hos skolenheternas beaktas vid resursfördelningen. Vi har inte fått ta del av underlag som visar på resursfördelningsmodellens utfall vilket innebär en begränsning i granskningsuppdraget i dessa delar. Vi kan därför inte bedöma utifrån faktisk omfördelning och socioekonomisk struktur om den socioekonomiska omfördelningen är tillräcklig.

Den negativa nettokostnadsavvikelsen och respondenternas bedömning av att resurserna inte fullt ut motsvarar behoven bedömer vi pekar på ett behov av ett gediget systematiskt kvalitetsarbete. Av avsnittet om "Systematiskt kvalitetsarbete" framgår att vi ser brister i analysen av kunskapsresultaten. För att resurstilldelningen ska motsvara de behov som finns bedömer vi att det är av vikt att orsakerna till måluppfyllelsen analyseras och finns med i budgetberedningens arbete och beaktas i detsamma.

3.4 Särskilt stöd

"Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd", enligt 3 kap. 7 § skollagen. Beslut om särskilt stöd fattas av rektor. Huvudmannen ansvarar dock för att rektor har ekonomiska förutsättningar att besluta om särskilt stöd och att arbetet med särskilt stöd i övrigt fungerar på skolenheterna.¹⁶

Skolinspektionen genomför en gång per år en skolenkät. Varje enkätomgång omfattar hälften av landets skolor och varje skolhuvudman deltar med sina skolor vartannat år. I skolenkäten tillfrågas elever i årskurs fem och årskurs åtta, undervisande lärare och vårdnadshavare om bland annat anpassning efter elevens behov, kränkande behandling samt elevhälsa. Skolinspektionens senaste enkätundersökning i Säters kommun genomfördes vårterminen 2025¹⁷. För denna granskning är elevernas i årskurs 5¹⁸ och 8¹⁹ samt undervisande lärares²⁰ syn på inspektionens frågor om stöd, särskilt stöd och elevhälsa intressanta.

Vid tidpunkten för intervjuer för granskningen hade resultatet från skolenkäten vårterminen 2025 ännu inte presenterats. I intervjuer ställdes därför frågor utifrån resultat på skolenkäten från vårterminen 2023.

¹⁶ Se Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. (SKOLFS 2022:334)

¹⁷ I skolenkäten 2025 deltog 3 156 skolenheter.

¹⁸ Svarsfrekvens 89 %

¹⁹ Svarsfrekvens 80 %

²⁰ Svarsfrekvens 71 %

Säters kommun

Granskning av grundskolans måluppfyllelse

2025-06-16

I tabellen nedan redovisas undervisande lärares samlade svar på frågor om särskilt stöd. Den första uppgiften visar medelvärdet i Säters kommun och den andra uppgiften medelvärdet²¹ i enkätomgången²².

Särskilt stöd	Undervisande lärare
Tycker du att extra anpassningar ges skyndsamt till de elever som riskerar att inte klara skolarbetet ²³ ?	5,8 ²⁴ / 6,3
Tycker du att skolan utreder behovet av särskilt stöd skyndsamt när extra anpassningar inte är tillräckliga?	4,6 ²⁵ / 5,7
Tycker du att skolan ger stöd i enlighet med de behov som utredningar om särskilt stöd visar?	5,4 ²⁶ / 5,7

Skolenkäten för undervisande lärare våren 2025, Skolinspektionen

Av uppgifterna ovan kan vi se att undervisande lärare i Säters kommun svarar mer negativt än genomsnittet för enkätomgången på frågor om särskilt stöd.

I tabellen nedan redovisas elevernas samlade svar på frågor om stöd. Den första uppgiften i varje ruta visar medelvärdet i Säters kommun och den andra uppgiften medelvärdet i enkätomgången.

Stöd	Årskurs 5	Årskurs 8
Hur ofta förklarar lärarna vad du ska göra på lektionerna så att du förstår?	8,4 / 8,0	6,7 / 7,2
Hur ofta får du den hjälp du behöver under lektionerna?	7,8 / 7,5	6,2 / 6,7
Hur ofta tycker du att skolarbetet är alldeles för svårt?	6,1 / 6,7	5,5 / 5,8
Tycker du att du får den hjälp som du behöver från skolan för att klara skolarbetet?	7,6 / 7,4	5,0 / 6,0

Skolinspektionen, skolenkät vårterminen 2025 – elever i årskurs 5 och 8

Av uppgifterna ovan kan vi se att eleverna i årskurs 5 svarar i paritet eller något mer positivt på frågor om stöd, med undantag på frågan om "hur ofta tycker du att

²¹ Avser resultat för samtliga respondenter i enkätomgången för aktuell målgrupp.

²² Medelvärdet hamnar på en skala mellan 0-10, där 10 innebär att respondenterna anger det mest positiva påståendet och 0 det mest negativa påståendet. Däremellan finns ytterligare två alternativ. Ett högt värde är alltid eftersträvarsvärt även om påståendet är negativt formulerat.

²³ D.v.s. uppfylla de betygskriterier eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

²⁴ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 6,0

²⁵ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 5,3

²⁶ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 5,5

skolarbetet är alldeles för svårt” där elever i Säters svarar något mer negativt. Eleverna i årskurs 8 svarar mer negativt på frågor om stöd i jämförelse med genomsnittet för enkätomgången.

I Säters kommun finns från läsåret 2024/2025 en ny dokumenterad arbetsgång för hantering av stödinsatser. Arbetsgången är anpassad efter kommunens nya digitala lärplattform vilket bland annat innebär förändringar i hur dokumentationen av stödinsatser ska hanteras. Till skillnad från tidigare läsåret utgörs arbetsgången numer av fyra steg varav det fjärde steget kommer att tillämpas från och med höstterminen 2025. Nedan framgår arbetsgångens fyra steg:

1. **Ledning och stimulans/extra anpassningar:** Detta steg fokuserar på att ge eleverna den initiala ledningen och stimulansen de behöver. Insatser i form av extra anpassningar ska dokumenteras och följas upp. Vid behov ska en utredning om särskilt stöd initieras.
2. **Särskilt stöd:** Detta steg ska tillämpas om extra anpassningar inte räcker. Inför beslut om åtgärdsprogram ska pedagog/mentor/arbetslag/ämnesteam genomföra en utredning.
3. **Vidare stöd genom interna/externa aktörer:** Detta steg ska tillämpas när skolan "uttömt" sina resurser och utvärderat extra anpassningar och särskilt stöd. En "Psykologkonsultering" ska inledas och därefter beslutar det centrala elevhälsoteamet om en "Psykologbedömning" ska genomföras. Eventuellt kan remiss efter överenskommelse med vårdnadshavare översändas till externa aktörer såsom barn- och ungdomspsykiatri samt habilitering.
4. **Central särskild undervisningsgrupp:** Detta steg införs höstterminen 2025 och omfattar elever från årskurs 4. Ansökan till den centrala särskilda undervisningsgruppen ska genomföras av rektor tillsammans med skolans elevhälsoteam med stöd av en särskild blankett.

Till stöd för arbetet i enlighet med respektive steg i arbetsgången finns framtagna mallar och hänvisningar till hur dokumentation ska ske.

Flera av de intervjuade bedömer att den nya arbetsgången utgör ett stöd i arbetet med stöd och särskilt stöd. Vid tidpunkten för granskningen har däremot den nya digitala lärplattformen, som arbetsgången är anpassad efter, inte implementerats i kommunen. Skolenheterna använder sig därför tillfälligt av andra digitala system för dokumentation av arbetet med stöd och särskilt stöd vilket, enligt flera av de intervjuade, gör att arbetet blir extra tidskrävande. De tillfälliga systemen som nu nyttjas i arbetet med stöd och särskilt stöd har också begränsningar i åtkomst vilket bland annat medför att lärarna inte får insyn i alla de steg som tas enligt arbetsgången. I intervju med skolchef framkommer att den nya digitala lärplattformen kommer att implementeras inför höstterminen 2025. Det finns en viss oro för att det inledande arbetet med den nya lärplattformen kan kräva en viss inlärningsprocess vilket kan medföra att arbetet med stöd och särskilt stöd fortsatt kan upplevas som tidskrävande.

Flera av de intervjuade menar att en utredning i huvudsak alltid inleds i de fall elever riskerar att inte nå betygskriterierna trots extra anpassningar. Att undervisande lärare i kommunen har svarat mer negativt än genomsnittet för enkätomgången på

Skolinspektionens fråga om "skolan utreder behovet av särskilt stöd skyndsamt..." kan, enligt flera av de intervjuade, bero på att det förekommer att lärare upplever att det är "någon annan" som ska lösa elevernas utmaningar och att det därför kan uppstå en frustration när olika varianter av extra anpassningar ska prövas innan insatser av särskilt stöd blir aktuellt. Bland intervjuade lärare är uppfattningen att tiden från att ett behov uppmärksammas tills dess att ett behov av särskilt stöd har utretts har minskat under det senaste året. Ett par lärare upplever dock att det fortfarande kan ta lång tid innan en utredning inleds. Då en ny arbetsgång för arbetet med stöd och särskilt stöd har implementerats ser flera av de intervjuade fram emot kommande resultat av Skolinspektionens skolenkät för vårterminen 2025 och menar att uppfattningarna om arbetet bör ha förbättrats.

Flera av de intervjuade bedömer också att elever i behov av särskilt stöd i huvudsak får det särskilda stöd som de behöver, men inte alltid i den omfattning eller form som krävs. Som framgår av avsnitt 3.3 menar ett par rektorer att resurserna inte alltid räcker till för att möta alla behov. Exempelvis uppges det finnas elever som är i behov av elevassistenter vilket inte har varit möjligt att erbjuda till följd av begränsade resurser. Det finns också utmaningar vad gäller att tillgodose elevers behov av stöd av speciallärare; vilket beskrivs som en konsekvens av rekryteringsutmaningar.

På frågan om det finns någon elevgrupp som är särskilt svår att möta när det kommer till särskilt stöd uppges flera av de intervjuade elever med autism och utåtagerande elever. Uppfattningen är att dessa elever i flera fall är i behov av enskild undervisning eller undervisning i ett mindre sammanhang. Arbetet med dessa skulle också, enligt flera av de intervjuade, underlättas om skolenheterna fick förutsättningar att rekrytera fler elevassistenter. Under höstterminen 2025 kommer en central särskild undervisningsgrupp att starta. Flera av de intervjuade ser positivt på denna undervisningsgrupp och menar att fler elever kommer få sina behov tillgodosedda. Det finns dock en viss oro för att den centrala särskilda undervisningsgruppen inte kommer ha kapacitet att ta emot alla elever som skulle behöva ha en plats. I intervjuer med representanter från elevhälsan framkommer att den centrala särskilda undervisningsgruppen kommer att kunna ta emot drygt 10 elever. I de lokaler som den centrala särskilda undervisningsgruppen kommer vara placerad finns ett maxtak om 15 elever.

I intervju med skolchef och sektorns kvalitetsstrateg framkommer att skolenheternas utmaningar kopplat till arbetet med särskilt stöd har lyfts i de återkommande kvalitetssamtalen som sektorsledningen genomför med enheterna. För att möta de utmaningar som finns i arbetet med särskilt stöd ser skolchef och kvalitetsstrateg ett behov av att utveckla kompetensen hos den pedagogiska personalen så att fler behov kan mötas inom ram för extra anpassningar. Av nämndens målstyrningsrapport för år 2024 framgår att olika fortbildningsinsatser har genomförts för olika personalgrupper. Det handlar om utbildning kopplat till klassrumsledarskap, betyg och bedömning samt kring traumamedveten omsorg (TMO).

Skolchef och kvalitetsstrateg menar också att skolan i flera fall erbjuder stöd som ligger utanför skolans ansvarsområde och att det därför finns ett behov av att stärka samverkan med andra aktörer, såsom socialtjänst och region. Bilden av att det finns ett behov av att stärka samverkan med andra aktörer delas av flera av de intervjuade

rektorerna som menar att skolan i förekommande fall blir tvungna att försöka lösa det stöd som elever behöver; det handlar exempelvis om stöd för elever som mår psykiskt dåligt eller för elever som av olika anledningar inte närvarar i skolan.

För samverkan med socialtjänsten kring barn som far illa eller riskerar fara illa finns en utformad "Handbok"²⁷. Av handboken framgår att samverkan mellan barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden sker på tre nivåer; det gäller följande tre nivåer:

- Nivå 1 – beskriver den övergripande samverkan mellan nämnder och förvaltningar
- Nivå 2 – beskriver bland annat hur arbetsledningen ska samverka och nyttja resurser för att ge bästa samhällsstöd för barn, unga och familjer
- Nivå 3 – beskriver hur det praktiska arbetet ska ske mellan de olika verksamheterna.

Sedan år 2022 följer alla kommuner i Dalarnas län en "Länsövergripande överenskommelse om samverkan för barn och ungas hälsa". Överenskommelsen syftar till att stödja den regionala och lokala nivån i samverkansfrågor rörande barns och ungas hälsa. Utöver den länsövergripande överenskommelsen finns också en lokal överenskommelse²⁸. Den lokala överenskommelsen syftar till att:

- stärka samverkan mellan huvudmännen, kommun och region, gällande barns och ungas hälsa/ohälsa, så att barn, unga och i förekommande fall deras vårdnadshavare, upplever att de får ett adekvat, snabbt och sammanhållet stöd utifrån behov.
- klargöra huvudmännens specifika ansvarsområden tillika områden som förutsätter ett gemensamt ansvar för vård- och stödinsatser gällande barns och ungas hälsa/ohälsa för att på så vis tillgodose individens behov av stöd utifrån ett helhetsperspektiv.
- utveckla verksamheter genom att tillämpa bästa tillgängliga evidens- och erfarenhetsbaserad kunskap i mötet med den enskilda individen. Ytterst sett handlar det om att tillsammans utveckla en behovsanpassad, personcentrerad och sammanhållen stöd- och vårdkedja av hög kvalitet för barn, unga och unga vuxna

²⁷ Daterad 2024-10-16

²⁸ Giltig från 2024-01-01

3.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att elever i behov av särskilt stöd endast delvis får det särskilda stöd som de behöver.

Vi bedömer, utifrån skolenkät och intervjuer, att det finns brister i arbetet med särskilt stöd. Alla elever får inte det särskilda stöd som de behöver, vilket påverkar måluppfyllelsen. Det gäller exempelvis elever med autism och utåtagerande elever. Av granskningen har också framkommit att samverkan mellan skolan och andra aktörer såsom socialtjänst inte fullt ut fungerar, vilket inte är tillfredsställande.

En ny arbetsgång för arbetet med särskilt stöd har emellertid implementerats och en central särskild undervisningsgrupp kommer att startas upp under höstterminen 2025. Vi bedömer att arbetet i enlighet med arbetsgången kan vara en del i att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd tidigt uppmärksammas och får det särskilda stöd som de behöver.

3.5 Elevhälsa

I tabellen nedan redovisas undervisande lärares samlade svar på frågor om elevhälsa. Den första uppgiften visar medelvärdet i Säters kommun och den andra uppgiften medelvärdet i enkätomgången.

Elevhälsa	Undervisande lärare
Hur uppfattar du möjligheterna för er lärare att få stöd från elevhälsan om det skulle behövas?	5,2 ²⁹ / 6,8
Hur uppfattar du möjligheterna för eleverna att få stöd från elevhälsan?	6,5 ³⁰ / 7,0
Hur tycker du att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete fungerar?	5,0 ³¹ / 6,5

Skolenkäten för undervisande lärare våren 2025, Skolinspektionen

Av uppgifterna ovan kan vi se att undervisande lärare i Säters svarar mer negativt på frågor om elevhälsa än genomsnittet för enkätomgången. På frågorna om hur lärarna uppfattar sina möjligheter att få stöd från elevhälsan och hur de upplever att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete fungerar anger strax under hälften ett positivt svar.

²⁹ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 5,7

³⁰ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 5,8

³¹ Genomsnittet på motsvarande fråga i skolenkäten vårterminen 2023 uppgick till 5,0

I tabellen nedan redovisas elevernas samlade svar på frågor om elevhälsa. Den första uppgiften i varje ruta visar medelvärdet i Säters kommun och den andra uppgiften medelvärdet i enkätomgången.

Elevhälsa	Årskurs 5	Årskurs 8
Känner du att det finns någon vuxen på skolan som bryr sig om hur du mår?	7,9 / 7,6	6,4 / 6,4
Hur lätt eller svårt är det att få hjälp av elevhälsan, till exempel skolsköterskan?	5,9 / 6,3	5,5 / 5,7

Skolinspektionen, skolenkät vårterminen 2025 – elever i årskurs 5 och 8

Av uppgifterna ovan kan vi se att även eleverna i årskurs 5 svarar mer positivt på frågan om det "finns någon vuxen på skolan som bryr sig om hur du mår" men mer negativt på frågan om hur lätt eller svårt det är att få hjälp av elevhälsan. Eleverna i årskurs 8 svarar i partiet med enkätomgången på frågan "finns någon vuxen på skolan som bryr sig om hur du mår" men mer negativt på frågan om hur lätt eller svårt det är att få hjälp av elevhälsan. På frågan om hur lätt eller svårt det är att få hjälp från elevhälsan anger endast 47 procent av eleverna i årskurs 8 ett positivt svar.

I Säters kommun är elevhälsan i huvudsak centralt organiserad och leds av en elevhälsochef. Inom den centrala elevhälsan återfinns följande funktioner: specialpedagoger, skolkuratorer, skolsköterskor, skolläkare, tal-, språk- och hörselpedagog, språk-, läs- och skrivutvecklare samt skolpsykolog. Lokalt, direkt underställd rektor, återfinns speciallärare. Varje skolenhet har ett elevhälsoteam (EHT) som består av representanter från den centrala elevhälsan, det gäller en skolsköterska, en specialpedagog och en skolkurator. I de lokala elevhälsoteamen kan även speciallärare och studie- och yrkesvägledare ingå. Det lokala elevhälsoteamet leds av rektor och träffas en gång per vecka. Fyra till fem gånger per termin genomförs centrala EHT där elevhälsoteamen från respektive skolenhet träffas för dialog med elevhälsochef och skolpsykolog. Mötena med centrala EHT leds av elevhälsochef.

Både intervjuade rektorer och representanter från elevhälsan menar att elevhälsans organisation i huvudsak är ändamålsenlig. Utifrån elevhälsans perspektiv beskrivs det som en styrka att vara centralt organiserade då det bland annat underlättar samarbetet professionerna sinsemellan och bidrar till ett löpande kompetens- och erfarenhetsutbyte. Ett par rektorer bedömer dock att det utifrån rektors perspektiv hade varit enklare att styra elevhälsan om samtliga professioner hade varit anställda på skolenheten.

Skolenheternas tillgång till elevhälsa bedöms dock inte fullt ut motsvara de behov som finns. Bland intervjuade rektorer är uppfattningen att samarbetet med elevhälsan har förbättrats under det senaste året och att elevhälsans personal i högre grad finns tillgängliga ute på skolenheterna. Skolenheterna har också möjlighet att kontakta elevhälsochef för dialog vid behov. Flera skolenheter har dock inte alla professioner dagligen på plats vilket förklarar att tillgången inte motsvarar behoven; det gäller primärt professionerna skolsköterska och kurator. Som framgår av avsnitt 3.5 har flera

skolenheter också brister i tillgång till speciallärare vilket beskrivs som en konsekvens av rekryteringsutmaningar.

Inte heller intervjuade representanter från elevhälsan bedömer att skolenheternas tillgång motsvarar behoven. Uppfattningen är att tillgången till elevhälsans olika professioner inte har ökat i takt med skolenheternas behov vilket medför att elevhälsan inte alla gånger räcker till för att möta de behov som finns. För vissa skolenheter har tillgången till elevhälsa varit särskilt utmanade som en konsekvens av sjukskrivningar. Flera av de intervjuade representanterna från elevhälsan bedömer dock att de i huvudsak har förutsättningar att arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande även om det i förekommande fall förekommer en del åtgärdande arbete. För att stärka det främjande och förebyggande arbetet ytterligare har ett årshjul med planering kring fortbildande insatser för den pedagogiska personalen utformats. Förhoppningen är att i takt med att den pedagogiska personalen blir mer trygga i exempelvis arbetet med stöd och extra anpassningar så kommer elevhälsan få bättre förutsättningar att prioritera insatser av främjande och förebyggande karaktär. Uppfattningen är också att den nya arbetsgången för arbetet med stöd och särskilt stöd har bidragit till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan elevhälsan och den pedagogiska personalen vilket beskrivs som ytterligare ett steg att underlätta elevhälsans huvuduppdrag.

3.6 Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns tillgång till elevhälsa vid kommunens skolenheter men att omfattningen endast delvis motsvarar behoven.

Vi bedömer, utifrån Skolinspektionens skolenkät och genomförda intervjuer, att elevhälsans omfattning inte fullt ut motsvarar behoven vilket kan medföra negativa konsekvenser på det främjande och förebyggande arbetet. Vi ser också en risk för att brister i kompetensförsörjningen, särskilt vad gäller specialpedagogisk kompetens, får konsekvenser på elevhälsans förutsättningar att verka likvärdigt vid skolenheterna utifrån skollag. Det är också en brist att skolpsykolog inte deltar i en samlad elevhälsa på lokal nivå.

3.7 Systematiskt kvalitetsarbete

Bestämmelser om systematiskt kvalitetsarbete i förskola och skola finns i 4 kap. skollagen. I lagen framgår att arbetet ska bedrivas på huvudmanna- och enhetsnivå och ska bestå av planering, uppföljning och analys. Utifrån analysen ska insatser i syfte att utveckla utbildningen vidtas. Arbetet ska utgå från målen för verksamheten som formuleras i lag, förordningar och andra styrdokument. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

I Säters kommun följer barn- och utbildningsnämnden upp kunskapsmålen för utbildning i en målstyrningsrapport som nämnden erhåller varje år under september månad. Vi har tagit del av den senaste målstyrningsrapporten för år 2024 och noterar att kunskapsresultat följs upp inom ram för uppföljning av det beslutade nämndmålet "Ökade resultat i skolan". Uppföljningen redogör bland annat för andelen elever som i årskurs 3 deltagit och klarat alla delproven för de nationella proven, andelen elever i

årskurs 6 med lägst betyget E i matematik och svenska samt andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkes- och nationella program på gymnasiet.

Av kommentarer till uppföljningen av målet framgår bland annat att det skett en försiktig uppgång vad gäller meritvärde i årskurs 9 och att omorganisation kring särskilda undervisningsgrupper samt hög andel behöriga lärare bedöms vara bidragande. Vidare framgår att det skett en oroväckande nedgång i andelen elever som når godkända betyg i svenska och matematik i årskurs 6 samt andelen elever som i årskurs 3 uppnår godkända resultat i de nationella proven. Vi kan av rapporten inte utläsa orsak till den nedåtgående trenden.

Intervjuat presidium menar att det har skett en positiv utveckling vad gäller det systematiska kvalitetsarbetet. Utöver uppföljningen genom målstyrningsrapporten så erhåller nämnden löpande protokoll från skolenheternas elevråd, vilket bedöms ge en god inblick i det löpande arbetet på enhetsnivå.

I intervju med skolchef och sektorns kvalitetsstrateg framkommer att nämnden i samband med målstyrningsrapporten erhåller kompletterande muntlig information om kunskapsresultaten. Vi har tagit del av den Powerpointpresentation som redovisades för nämnden som ett stöd till den muntliga informationen och noterar bland annat att orsaker till de sjunkande resultaten i de nationella proven för årskurs 3 har berörts. Vi kan av presentationen däremot inte utläsa vad de sjunkande resultaten beror på. Av kommentarer framgår dock att fortbildning för den pedagogiska personalen planeras i ämnet matematik och i svenska.

Presentationen redogör också för meritvärdet i årskurs 6 och skillnader mellan flickor och pojkar. Vi noterar att flickor har ett högre meritvärde än pojkar. Av kommentarer till redovisningen framgår att det råder större skillnader mellan flickor och pojkar i årskurs 6 än i högstadiet. Vad orsaken till skillnaden mellan flickor och pojkar beror på är, enligt presentationen, svårt att svara på. En orsak kan vara att pojkar mognar senare än flickor vilket kan påverka motivationen.

Vad gäller elever i årskurs 9 redogör presentationen för meritvärde och andel behöriga till yrkesprogram samt nationella program. Av kommentarer till redovisningen framgår bland annat att det inte finns någon skillnad mellan flickor och pojkar gällande behörighet till nationellt program. Vi kan av kommentarerna i övrigt inte utläsa orsaker till resultaten.

Bland intervjuade rektorer finns det en osäkerhet kring hur ofta nämnden följer upp kunskapsresultaten. Rektorerna träffar dock sektorsledningen fyra gånger per år för samtal kring det systematiska kvalitetsarbetet. Inför dessa träffar ska rektorerna ha förberett material för uppföljning utifrån nämndens mål med tillhörande aktiviteter. I övrigt upplever rektorerna att de inte har fått några särskilda direktiv eller önskemål vad gäller uppföljning och analys av kunskapsresultaten. I förekommande fall har det skett att rektor bjuds in till nämnden för dialog, det har då exempelvis handlat om kunskapsresultat. Varken intervjuade rektorer eller lärare upplever att de får någon konkret återkoppling på hur nämnden tagit emot arbetet som sammanställts på enhetsnivå.

3.8 Bedömning

Vår bedömning är att det endast delvis bedrivs ett ändamålsenligt systematiskt kvalitetsarbete utifrån kunskapsmålen för utbildningen.

Vi bedömer att det är en brist att kunskapsresultaten i alla ämnen inte följs upp och analyseras på en övergripande nivå där orsaker till resultaten och eventuella åtgärder identifieras.

Vi ser också brister i analysen avseende de resultat som följs upp, till exempel vad gäller att identifiera skillnader mellan skolenheter och orsaker till nedåtgående trend vad gäller resultat i de nationella proven. Avsaknad av analys kan leda till att adekvata och skarpa åtgärder inte vidtas. För att kunna utveckla utbildningen i riktning mot hög måluppfyllelse är det därför angeläget att huvudmannen sammanställer och analyserar måluppfyllelse så att frågor om orsaken till densamma kan besvaras.

Vi bedömer att resultatanalys i någon del framgår av powerpointpresentation, men vi bedömer samtidigt att ett ändamålsenligt kvalitetsarbete med resultat, analys och åtgärder att vidta lämpligen i ett samlat dokument.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om barn- och utbildningsnämndens styrning av grundskolan är ändamålsenlig³² så att eleverna i grundskolan ska kunna nå målen för utbildningen.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att barn- och utbildningsnämndens styrning av grundskolan delvis är ändamålsenlig så att eleverna ska kunna nå målen för utbildningen.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- säkerställa att underlaget för arbetet i budgetberedningen synliggör analysen av orsaker till kunskapsresultaten. (Skolverkets allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet SKOLFS 2012:98).
- regelbundet följa upp att befintlig resursfördelningsmodell ger enheterna likvärdiga förutsättningar att verka för hög måluppfyllelse. (2. kap. 8 b § SkoL samt Skolverkets allmänna råd systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet SKOLFS 2012:98).
- regelbundet följa upp att samverkan med andra aktörer, såsom socialtjänst och region, fungerar ändamålsenligt. (4 kap. 5 § SkoL).
- tillse att elever i behov av särskilt stöd får det särskilda stöd som de behöver. Det gäller exempelvis utåtagerande elever. (3 kap. 7 § 3 st. SkoL).
- stärka förutsättningarna för god och likvärdig tillgång till elevhälsans olika professioner, som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. (2 kap. 25 § SkoL).
- säkerställa att det vid varje enhet finns tillgång till en samlad elevhälsa som omfattar psykologisk insats. (2 kap. 25 § SkoL).
- utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå vad gäller dokumentation, analys samt åtgärder att vidta då brister eller avvikelser identifieras. (4 kap. 3, 6 och 7 §§ SkoL).

³² Med ändamålsenlig menas att nämnden bedriver sin verksamhet i enlighet med de lagar, föreskrifter och regler som gäller för verksamheten samt i enlighet med kommunfullmäktiges mål och riktlinjer. De lagar, specifika lagrum och andra styrdokument som avses i denna granskning har redovisats ovan rubriken revisionskriterier.

Säters kommun

Granskning av grundskolans måluppfyllelse

2025-06-16

Datum som ovan

KPMG AB

David Bäcker

Certifierad kommunal yrkesrevisor

Klara Engström

Verksamhetsrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.